

2382

VĒSTURISKĀ
IZZIŅA

LATVIJAS VALSTS ARHĪVS

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADEMIJA

AUGUSTA KIRHENŠTEINA
MIKROBIOLOĢIJAS INSTITŪTS

VĒSTURISKĀ IZZIŅA

Fonda Nr. 2382

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJA
AUGUSTA KIRHENŠTEINA
MIKROBIOLOĢIJAS INSTITŪTS

VĒSTURISKĀ IZZIŅA
par 1946.-1992. gadiem

I

Latvijas Zinātņu akadēmijas Augusta Kirhenšteina Mikrobioloģijas institūts (MBI) dibināts 1946.g. februārī (LPSR Tautas komisāru padomes 1946.g. 7. februāra lēmums Nr. 94), kā viens no pirmajiem 16 Zinātņu akadēmijas institūtiem un ir tiešs LU Mikrobioloģijas institūta un LU Serumstacijas darba turpinātājs.

MBI darbojas saskaņā ar ZA apstiprinātiem Statūtiem kā juridiska persona.

1946. gadā MBI izveidoja 4 sektorus: - Vispārējās mikrobioloģijas; - Medicīniskās un veterinārmedicīniskās mikrobioloģijas; - Tehniskās mikrobioloģijas, kurā ietilpa Lauksaimniecības mikrobioloģijas un Tehniskās mikoloģijas laboratorijas; - Serumstaciju. To galvenie uzdevumi - pētīt mikrobu anatomiju, fizioloģiju un bioloģiju, to attieksmi pret vidi un specifiskām vielām, to lomu fizioloģiskos un patoloģiskos procesos cilvēku un dzīvnieku organismos, augsnē un tehniskās rūgšanas procesos; ražot dažādas vakcīnas, seroloģiskus un organoterapeitiskus preparātus.

1947.gadā institūtā strādāja 73 darbinieki, t.sk. 28 zinātniskie darbinieki.

50. gadu beigās izvērsti pētījumi virusoloģijā, imunoloģijā un epidemioloģijā.

Kopš 1966.g. MBI pakļautībā atradās Bioķīmisko preparātu eksperimentālā rūpnīca.

70. gados MBI veikti fundamentālie pētījumi molekulārajā virusoloģijā, molekulārajā ģenētikā un membranoloģijā. MBI bija vadošais PSRS liellopu leikozes virusoloģisko aspektu, antivīrusu preparātu, mikroorganismu anabiozes un lizīna biosintēzes problēmu izpētē. 1974.g. institūtā bija jau 15 laboratoriju: - Mikroorganismu bioķīmijas un biofizikas; - Mikroorganismu ģenētikas un selekcijas; - Mikroorganismu apmaiņas regulācijas; - Augu fizioloģijas; - Molekulārās imunoloģijas; - Vīrusu infekciju ķīmijterapijas; - Tehniskās mikrobioloģijas; - Vēža viroterapijas; - Leikozes etioloģijas; - Leikozes imunoloģijas; - Putnu onkogeno vīrusu; - Biotehnoloģijas; - Fermentācijas procesu; - Lizīna tehnoloģijas; - Ķīmijas tehnoloģiskā un analītiskā laboratorija; kā arī patentu-informācijas un zinātniski-ekonomiskās analīzes daļas, zinātniskais sekretariāts, morfoloģijas kabinets, izmēģinājumu dzīvnieku audzētava un vivārijs, galvenā inženiera dienests un administrācija.

80.gados MBI galvenie zinātnisko pētījumu virzieni: - *Bioloģiski aktīvo vielu biosintēze, biotehnoloģija, fotosintēzes produktu transformācija*. Pētīta mikroorganismu – bioloģiski aktīvo vielu producentu ekoloģija, fizioloģija un ģenētika, aktinomicēšu sistemātika un biosintēzes spējas. Izstrādātas metodes dažu aminoskābju un fermentu sintēzes intensificēšanai. Kopā ar PSRS ZA A.Baha Bioķīmijas institūtu izstrādāta un ieviesta B₁₂ vitamīna lopbarības preparāta ražošanas tehnoloģija, kā arī oriģināla L-lizīna lopbarības preparāta ražošanas mikrobioloģiskā metode.

- *Vīrusu un šūnas mijiedarbības izpēte*. Veikti plaši virusoloģiski, imunoloģiski un epidemioloģiski pētījumi par poliomiēlīta vakcīnas efektivitāti. Izstrādāts un ieviests poliomiēlīta likvidēšanas pasākumu komplekss.

1984.g. MBI strādāja 450 darbinieku, t.sk. 118 zinātnisko darbinieki.

MBI piedalījies starptautisku zinātniski pētniecisku programmu un projektu izpildē par revertāzes, antivīrusālo vielu, interferona un ļaundabīgo audzēju imunoloģijas problēmām.

90. gadu sākumā būtiski samazinājās MBI darbinieku skaits: 1992.g. beigās - vairs tikai 190 darbinieki, t.sk. 86 zinātniskie darbinieki. Galvenie zinātniskā darba virzieni: - mikroorganismu ģenētika, fizioloģija, bioķīmija un bioenerģētika; - mikrobās biosintēzes un vielu konversijas biotehnoloģija, bioinženierija; - mikrobioloģiskie procesi lauksaimniecībā, vides aizsardzībā;

- virālās kancerogēneses procesu un imūnmodulatoru mehānismu pētījumi; - cilvēka, dzīvnieku un augu virālo infekciju diagnosticēšanas metožu izstrādāšana un jaunu antivirālo savienojumu meklējumi.

1993.g. 28.janvārī LZA Augusta Kirhenšteina Mikrobioloģijas institūts kā valsts zinātniskā iestāde - valsts dibināta bezpeļņas organizācija reģistrēts Latvijas republikas Uzņēmumu reģistrā.

1993.g. februārī uzsākta MBI reorganizācija. 12.martā un 21.maijā LZA un LU vienojas par LU Biomedicīnisko pētījumu un studiju centra un LU Mikrobioloģijas un biotehnoloģijas izstitūta izveidošanu. 17.augustā MBI darbinieku kopsapulcē nolemj, pabeidzot MBI reorganizāciju, struktūru, kas turpinās strādāt un lokalizēties A.Kirhenšteina (tagad – Rātsupītes) ielā 1, nosaukt par Augusta Kirhenšteina Mikrobioloģijas un virusoloģijas izstitūtu, un apstiprina tā statūtus. 1993.g. 13.septembrī Augusta Kirhenšteina Mikrobioloģijas un virusoloģijas institūts kā valsts zinātniskā iestāde - valsts dibināta bezpeļņas organizācija reģistrēts Latvijas republikas Uzņēmumu reģistrā.

Saskaņā ar LR Ministru Padomes 1993. g. 20. jūlija lēmumu Nr. 398 LZA pārziņā esošās zinātniskās iestādes, t.sk. Augusta Kirhenšteina Mikrobioloģijas institūts, ar 1994. g. 1.jūliju nodots Izglītības ministrijas pārziņā.

Institūta adrese: Rātsupītes ielā 1, Rīga LV-1067.

II

LZA Augusta Kirhenšteina Mikrobioloģijas institūta **pastāvīgi un ilgtermiņa glabājamie (to skaitā personālsastāva) dokumenti par 1946.-1992. gadiem** nodoti ZA Centrālā arhīva (CA) glabāšanā 1952.-1994. gg. Dokumentu apraksti par 1946.-1970. gg. ZA CA 1975.g. pārstrādāti. Dokumenti par 1946.- 1992. gg. sistematizēti un aprakstīti piecos pastāvīgi glabājamo lietu aprakstos un vienā personālsastāva lietu aprakstā.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 1. par 1946.-1992. gg. - lietas no Nr.1. līdz Nr. 409. Tajā iekļautās lietas sistematizētas sekojoši:

- Institūta zinātnisko sēžu protokoli – 1946.-1961. gg.
- Zinātniskās padomes sēžu protokoli, stenogrammas - 1948.-1992. gg.
- Institūta sektoru sēžu protokoli – 1952.-1962. gg.
- Zinātniskās pētniecības darbu gadu plāni - 1946.-1990. gg.
- Zinātniskās pētniecības darbu perspektīvie plāni - 1951.-1985. gg.
- Gada atskaites par zinātniskās pētniecības darbu - 1946.-1991. gg.
- Individuālās atskaites par zinātniskās pētniecības darbu - 1957., 1960.-1970. gg.
- Institūta organizēto konferenču un sanāksmju materiāli - 1953., 1963.-1980., 1989. gg.
- Atsauksmes un recenzijas par līdzstrādnieku zinātniskajiem darbiem - 1953.g.
- Izziņas par institūta darbu - 1955., 1971.-1976. gg.
- Institūta pārbaužu materiāli - 1962., 1967., 1975., 1983., 1987. gg.
- Institūta statūti - 1964.(projekts), 1973., 1992. gg.
- Institūtā izstrādātās kandidāta minimuma eksāmenu programmas - 1980.-1991. gg.
- Materiāli par piedalīšanos izstādēs - 1963.-1981. gg
- Materiāli par zinātnisko pētījumu ieviešanu tautas saimniecībā - 1963.-1970. gg.
- Izdevniecības plāni un anotācijas - 1964., 1968.-1980., 1986. gg.
- Sarakste ar zinātniskajām u.c. iestādēm - 1955.-1990. gg.
- Pieņemšanas-nodošanas akti mainoties direktoriem – 1992., 1993. g.
- Sadarbības ar ārzemju zinātniskajām iestādēm un zinātniekiem materiāli (izziņas, sarakste u.c.) - 1961.-1963., 1970.-1991. gg.
- Atskaites u.c. materiāli par ārzemju zinātniskajiem komandējumiem - 1965.-1991. gg.
- Dokumenti par ārzemju zinātnieku uzņemšanu - 1972.-1991. gg.

Direktora pavēles par pamatdarbību iekļautas aprakstā Nr.3, jo tām ir kopēja numerācija ar pavēlēm par personālsastāvu, kāpēc veidotas kopīgas lietas.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 2. par 1946.-1992. gg. - lietas no Nr.1. līdz Nr. 105.
Tajā iekļautās grāmatvedības lietas sistematizētas sekojoši:

- Institūta tāmes, finanšu plāni - 1946.-1989. gg.
- Grāmatvedības gada atskaites un balances - 1952.-1992. gg.
- Štatu saraksti un izmaiņas tajos - 1946.-1961.-1987. gg.
- Kapitālieguldījumu balances - 1963.-1965. gg.
- Gada statistikas atskaites - 1966.-1967. gg.
- Materiāli par zemes gabalu ierādīšanu Serumstacijai - 1946. g.
- Serumstacijas likvidācijas bilance - 1952. g.
- Zinātniskās pētniecības darbu izmaksu plāni - 1971.-1973. gg.
- Galvenās grāmatas - 1990.-1992. gg.

Personālsastāva lietu apraksts Nr. 3. par 1946.-1992. gg. - lietas no Nr. 1. līdz Nr. 502.
Tajā iekļautās personālsastāva lietas sistematizētas sekojoši:

- Direktora pavēles (par pamatdarbību un kadriem) - 1946.-1991. gg.
- Darbinieku darba algas izmaksas saraksti - 1946.-1969. gg.
- Darbinieku personas kontu (algas) kartītes - 1946.-1991. gg.
- Lietas par zinātniskā grāda piešķiršanu - 1949.-1956. g.
- Atbrīvoto darbinieku personas lietas - 1952.-1992. gg.
- Aspirantu lietas - 1966., 1968.-1992. gg.
- Atestācijas un Konkursu komisiju sēžu protokoli - 1970.-1991. gg.
- Kadru un speciālistu plāni un atskaites - 1970.-1976. gg.
- Statistiskās atskaites par aspirantūru - 1983.-1992. gg.
- Atbrīvoto darbinieku personas kartītes - 1982.-1992. gg.

Atbrīvoto darbinieku personas lietas par 1946.-1951. gg. atrodas LZA fonda 15.aprakstā, jo līdz 1960. gadam ZA institūtu darbiniekus pieņēma un atbrīvoja no darba ar ZA prezidenta pavēlēm, un personas lietu dokumentus centralizēti veidoja un glabāja ZA kadru daļā.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 4. par 1952.-1991. gg. - lietas no Nr.1. līdz Nr. 21.
Tajā iekļauti arodbiedrības vietējās komitejas sēžu protokoli.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 5. par 1966.-1990. gg. - lietas no Nr.1. līdz Nr. 139.
Tajā iekļautas institūta darbinieku zinātniskās atskaites par pabeigtiem zinātniskajiem darbiem.
Agrāko gadu zinātniskās atskaites arhīvā nav nodotas.

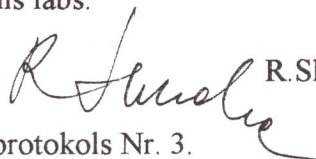
Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 6. par 1970., 1983.-1990. gg. - lietas no Nr.1. līdz Nr. 13. Tajā iekļauti disertāciju aizstāvēšanas dokumenti.

Lietas visos aprakstos sistematizētas pēc dokumentu veidiem hronoloģiskā secībā.

Pieņemot 1952.-1975. gados arhīva glabāšanā dokumentus par 1946.-1970. gg., nav rakstīta vēsturiskā izziņa, kā arī nav fiksēts ar aktu, kāpēc atsevišķos gados iztrūkst daži dokumentu veidi, tāpēc pašreiz to noskaidrot vairs nav iespējams.

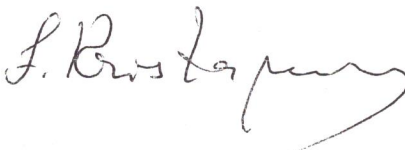
Arhīva glabāšanā pieņemto dokumentu stāvoklis labs.

Vēsturisko izziņu sastādīja LZA arhīva vadītāja

 R. Skudra

Akceptēta LZA DEK 2003.g. 17.septembra sēdē protokols Nr. 3.

DEK priekšsēdētājs

J.Kristapsons

Šinī lietā 3
1718 numurētas lapas
2004. g. «15.» martā
IVA arhivists Jrbulle